

MISTERELE LUI ZALMOXIS (CAPITOLELE IX-XVI)

Constantin DANIEL

Cuvinte cheie: Zalmoxis, solar, cult de mistere, Pitagora, asceză, deprivare senzorială, nemurire

Am publicat, în *Danubius* XXVII, primele cinci capitole ale lucrării *Misterele lui Zalmoxis*, a orientalistului român C. Daniel, lucrare rămasă nepublicată după moartea autorului. În acest număr, se continuă publicarea lucrării, cu capitolele IX-XVI.

Lucrarea încearcă să expună o perspectivă extrem de „spiritualizată” asupra religiei și comunităților tracice, în general, cu un accent special pus asupra lumii dacice. Această perspectivă își găsește justificarea în rolul influent pe care Zalmoxis și cultul său de mistere l-au avut asupra lumii tracice. Zalmoxis este înfățișat drept o zeităate solară căreia i se atribuie o importantă funcție soteriologică, Zalmoxis fiind zeul în al cărui paradis vor ajunge, după moarte, sufletele celor inițiați în misterele sale. Alături de inițierea în misterele zeului, o viață terestră morală și chiar austeră, înfrânată, reprezenta o altă condiție esențială pentru accesarea în paradisul lui Zalmoxis. Sub sancțiunea acestei condiții și în condițiile influenței deosebite pe care cultul lui Zalmoxis o exercita asupra comunităților dacice, lumea acestora se apropia, sub aspect moral și spiritual, de societățile utopice despre care vorbesc sursele grecești.

Zalmoxis este considerat drept o zeităate uraniană, solară, drept ipostazierea tragică a lui Apollo, numele său, interpretat ca având sensul de „om luminos”, fiind sugestiv pentru caracteristicile sale. În acord cu această perspectivă spiritualizată asupra zeului, cultul lui Zalmoxis propovăduia o viață morală, înfrânată, ascetică chiar, și institua relații inter-umane caracterizate de empatie și de fraternitate. În acest sens, C. Daniel interpretează date arheologice cum ar fi lipsa aurului din spațiul dacic, între secolele III î.e.n. – I. e.n., drept rezultatul abținerii voluntare de la orice formă de lux a adoratorilor lui Zalmoxis.

Cultul cu tentă ascetică al lui Zalmoxis este considerat în opoziție cu hedonismul și naturalismul dionysiac. Conflictul dintre cele două culte nu se desfășoară doar în plan ideologic; C. Daniel consideră că a existat, în zonele locuite de traci, o competiție reală între cele două tipuri de religiozitate, în urma căreia Zalmoxis – Apollo a ieșit învingător în majoritatea triburilor. Implicit, moralitatea diluată și senzualismul dionysiac au fost înlocuite cu

moralitatea mult mai strictă, cu tendințele spre ascetism (la nivel individual) și spre o atitudine pronunțat empatică (la nivel comunitar), ale cultului lui Zalmoxis.

Religia lui Zalmoxis este înfățișată drept o religie de mistere; mai mult chiar, autorul consideră că misterele acestui zeu reprezintă cea mai veche formă a cultelor de mistere. C. Daniel supralicitează ezitarea lui Homer în a afirma posterioritatea lui Zalmoxis față de Pitagora, lăsând loc și posibilității ca Zalmoxis să îl fi precedat pe Pitagora, și susține nu doar vechimea deosebită a cultului lui Zalmoxis, ci și faptul că misterele sale reprezintă forma originală a cultelor de mistere, care este doar reprodusă, uneori în mod forțat, de toate cultele ulterioare.